

Position paper rapport Bestemming Parijs

Duurzaam politiek leiderschap

Een 1.5-gradsamenleving kan, als we het willen. Het rapport Bestemming Parijs onderstreept dit nog maar eens en laat zien dat de crux voor het behalen van de klimaatdoelen niet zit in het ontbreken van voldoende beleidsopties. De crux zit in het ontbreken van politiek leiderschap.

Door opeenvolgende kabinetten is op het gebied van klimaat aan jongeren veel beloofd, maar te weinig geleverd. Zonder leiders met lef zal het klimaatbeleid blijven bestaan uit pappen en nathouden. We hebben daarom duurzame leiders nodig, geen volgers:

- Leiders raken niet afgeleid door de voorpagina's van vandaag, maar richten zich op opgaven voor 2030 en verder.
- Leiders houden rekening met tegenvallers i.p.v. reductiepotentieel structureel te optimistisch in te schatten.
- Leiders beschouwen innovatie niet als vluchtheuvel voor de toekomst. Ze vertrouwen niet blindelings op duurzame technologieën die zich nog niet hebben bewezen.
- Leiders creëren draagvlak voor wat nodig is i.p.v. te wachten op steun vanuit de bevolking.
- Leiders durven nu keuzes te maken en moeilijke maatregelen door te voeren. Niet omdat het moet van EU of van de rechter, maar vanuit de overtuiging dat het bijdraagt aan een fijner, gezonder en leefbaarder Nederland.

Het water staat ons aan de lippen. We rekenen op u.

-55% als minimaal nationaal doel

Om de temperatuurstijging te beperken tot 1.5 graad (of 2 graden) zijn significante negatieve emissies na 2050 noodzakelijk. Hoe hoger de cumulatieve uitstoot tot 2050, des te groter de benodigde omvang van de negatieve emissies na 2050. Elke extra ton CO₂ die tot 2050 wordt uitgestoten vormt dus een directe hypotheek voor jonge generaties die deze uitstoot weer uit de lucht dienen te halen. De Jonge Klimaatbeweging heeft daarom een voorkeur voor de optie met de laagste cumulatieve uitstoot: een nationaal reductiedoel van minimaal -55% in 2030.

Weeg de opgave voor negatieve emissies mee

Een belangrijk manco van het rapport Bestemming Parijs is dat bij de behandeling van de drie beleidsvarianten weinig tot geen aandacht wordt gegeven aan de cumulatieve uitstoot van de varianten en de opgave voor na 2050. Hoewel alle beleidsvarianten zijn gericht op 0% uitstoot in 2050, is de cumulatieve uitstoot tot aan 2050 verschillend. Dit leidt dus ook tot verschillende kosten na 2050. Het meenemen van de kosten voor het realiseren van negatieve emissies is daarom essentieel voor het maken van een juiste afweging tussen de verschillende beleidsvarianten.

Nederland dient daarnaast nu al voor te sorteren op het realiseren van negatieve emissies na 2050. Dit omvat zowel internationale politieke afstemming, als technologieontwikkeling.

Actiepunt: neem de opgave en de kosten voor de essentiële negatieve emissies na 2050 mee in besluiten voor klimaatbeleid.

Opgave

Een minimaal nationaal reductiedoel van 55% in 2030 vereist een aanvullende nationale ambitie in de ESR- en de ETS-sectoren, bovenop de Europese ambities. De overheid dient hiervoor stevige regie te nemen. Drie essentiële componenten voor het behalen van dit doel, die doorgaans onderbelicht blijven, zijn in dit position paper nader toegelicht: een generatietoets; een verregaande systeemtransformatie; een overkoepelende gedragsaanpak.

Generatietoets voor klimaatbeleid

Het klimaatvraagstuk vereist een consistente aanpak voor de lange termijn. Momenteel heerst er echter in de politiek een preoccupatie met de korte termijn en de laagste kosten. De verre toekomst speelt nog te weinig een rol bij de ontwikkeling van klimaatbeleid. Daarnaast heeft de overheid te weinig aandacht voor de stapeling van beleid bij jonge generaties. Sommige beleidsmaatregelen voor het klimaat zijn als partieel beleid verdedigbaar, maar het cumulatieve beleid heeft een negatief effect op jonge en toekomstige generaties.

In de toekomst zullen regering en Staten-Generaal op meer structurele basis rekening moeten houden met de effecten van beleidsmaatregelen voor huidige en toekomstige generaties. Met de invoer van een generatietoets worden nieuwe akkoorden of pakketten van maatregelen voor het klimaat, zoals het Klimaatakkoord, getoetst op de gevolgen voor jonge en toekomstige generaties op de lange termijn. Zo kan bij nieuwe investeringen en beleid meegewogen worden of en hoe het bijdraagt aan de klimaatdoelen voor 2030 en 2050. Momenteel wordt de generatietoets reeds toegepast bij twee projecten van het Ministerie van BZK.

Van systeemoptimalisatie naar systeemtransformatie

Het huidige Klimaatakkoord geeft weinig blijk van een visie op de systeemvraagstukken in het licht van de doelen voor 2050. Klimaatbeleid bestaat momenteel voornamelijk uit een veelheid aan losse maatregelen, gericht op de aanpassing en optimalisatie van bestaande (productie)processen. Dit is niet voldoende voor het realiseren van een klimaatneutrale economie. De extra opgaven voor 2030 en 2050 vragen om een fundamentele verandering van de economie, maatschappelijke systemen en de industriële structuur. Dit moet actief worden gestimuleerd.

De volgende stappen zijn essentieel voor het stimuleren en faciliteren van een systeemtransformatie naar een klimaatneutraal Nederland:

- Visie op 2050 en verder - werk met maatschappelijke partijen de geschetste contouren voor 2050 verder uit tot een samenhangende visie. Laat deze visie de leidraad zijn voor het beleid richting 2030.
- Ruime beschikbaarheid publieke middelen - systeemtransformatie voorkomt lock-ins in onduurzame systemen die op termijn vastlopen, maar is aan de start wel kostbaar en niet direct kosteneffectief. Spreek daarom de algemene middelen aan en stap af van de tunnelvisie op het criterium kosteneffectiviteit voor klimaatbeleid.
- Regisserende overheid op systeemniveau - de overheid dient de leiding te nemen op basis van een planmatige, sector overstijgende aanpak.
- Maak de koppeling met aanliggende transformaties - Het Van Geest rapport stelt terecht dat de klimaat- en energietransitie niet los kan worden gezien van de circulaire economie. Bij de beoordeling van de beleidsopties ontbreekt echter de bijdrage aan andere vraagstukken, zoals de circulaire economie, verbetering biodiversiteit of klimaatadaptatie. Weeg de koppelingen met andere transformaties mee bij beleidskeuzes.
- Jongeren als motor voor systeemtransformatie - Jonge generaties tonen zich als 'early adopters' van de nieuwe maatschappelijke systemen die momenteel ontkiemen, zoals: nieuwe vormen van vervoer, waaronder deelvervoer; nieuwe, duurzame woonvormen in bijvoorbeeld woongemeenschappen; plantaardig, meer seizoensgebonden dieet. Lees de [Lange Klimaatagenda](#) voor meer info. Faciliteer jonge generaties als motor van systeemtransformatie.

Overkoepelende gedragsaanpak

In het rapport Bestemming Parijs wordt terecht opgemerkt dat gedragsverandering noodzakelijk is voor het realiseren van klimaatneutraliteit in 2050. In de voorgestelde beleidsopties ontbreekt echter een samenhangende aanpak voor gedragsverandering. Ook het huidige Klimaatakkoord besteedt relatief weinig aandacht aan het aanpassen van consumptiepatronen op het gebied van onder andere voeding, mobiliteit en energiegebruik. Deze lacune dient daarom te worden opgevuld met een overkoepelende aanpak die **consumptievermindering, verduurzaming van consumptiepatronen** en de **acceptatie voor de verhoogde opgave** stimuleert. Dit vraagt om een samenhangende aanpak waarbij een doordachte combinatie van intensieve voorlichting, fiscale prikkels, normering en samenwerking met bedrijven benodigd is. Ook het incorporeren van klimaat en duurzaamheid als thema in het onderwijs is hier een belangrijk onderdeel van.

[Internationale voorbeelden](#) kunnen als inspiratie dienen voor de vormgeving van een dergelijke aanpak.